

M.Ö 6.YÜZYIL MS 2.YÜZYIL FELSEFESİ

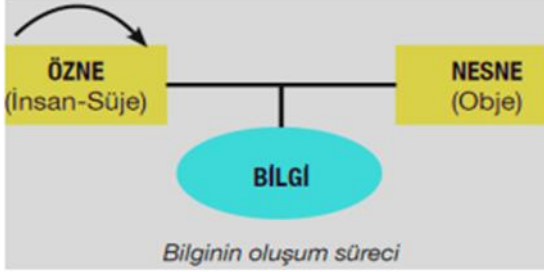
SÜREYYA EDİKLİ

1.ÜNİTE

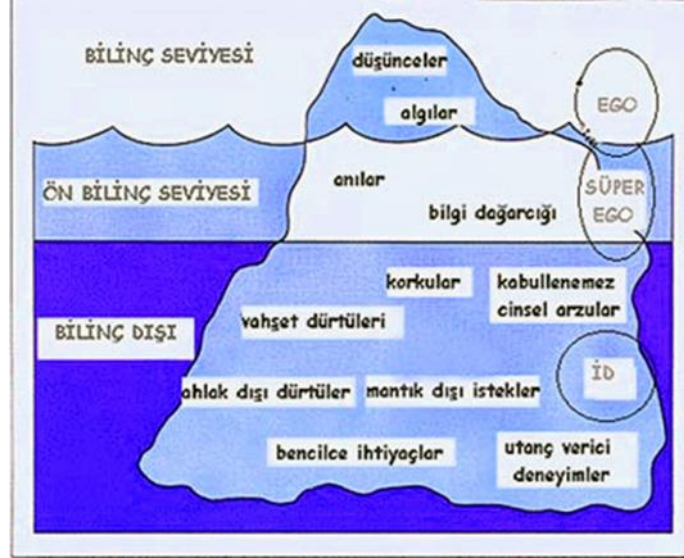
M.Ö 6.YÜZYIL MS 2.YÜZYIL FELSEFESİ

Genel bir tekrar yaparak daha önceleri gördüğümüz bilgileri bir hatırlayalım. Felsefe dersine başlamadan önce 3 temel kavramın ne anlama geldiğini bilmemiz gerekiyor;

Bilgi: Özne ile nesne arasındaki ilişkinin sonucunda ortaya çıkan ürün olarak

Bilinç: İnsanın kendisini, çevresini ve olup biteni tanıma, algılama, kavrama, fark etme yetisi.

Özbilinç: Kendini anlama, kendinin farkında olma, duygularını kavrama.

Bu terimleri öğrendikten sonra asıl konumuza geçebiliriz...

1) **Felsefe Terimi:** Yunancada, Philia (sevmek) ve sophia (bilgelik) kelimelerinin birleşmesinden oluşur.

2) **Philosophia:** Bilgelik Sevgisi

- **Philosophos (Filozof):** Bilgiyi seven kişi
- **Felsefe terimini ilk kullanan kişi:** Pythagoras

3) **Tarihteki ilk filozof olarak kabul edilen kişi :** Thales tir.

Pythagoras

4) **Felsefenin tanımı:** 'İnsanın kendisini anlama, açıklama, sorgulama Çabasıdır.' şeklinde tanımlanabilir.

5) **Değişik felsefe tanımları nelerdir?**

- Felsefe, neleri bilmediğini bilmektir.
- Felsefe inanılanı anlamaya çalışmaktır.
- Felsefe yapmak doğru düşünmektir

- Felsefe yolda olmaktır

6) Felsefe tanımlarının farklı olmasının nedenleri nedir:

- 1-Onu tanımlayacak kişilerin ilgilerinin farklılık göstermesi
- 2-Felsefenin anlamının çağdan çağa, hatta bir kültürden diğerine değişmiş olmasıdır.
- 3-İlgilendiği konuların çeşitli olması

7) Felsefe Sorularının Özellikleri nedir.

İnsanın her sorduğu soru felsefe sorusu olamaz. Buna göre;

- Felsefe soruları kendi başına anlamlıdır.
- Felsefe soruları, insanın ilkin kendine sorduğu sorulardır.
- "Nedir?" sorusu, felsefenin temelini oluşturur.

8)- Felsefe soruları nasıl sorulardır ?

Felsefe soruları diğer alanların sorularından ve günlük yaşantımızda karşılaştığımız sorulardan farklıdır. Felsefenin soruları genellikle, nedir ? biçimindedir.

Felsefe sorularının geneli;

İyi nedir? Bilgi nedir? Güzel nedir? Şeklindedir. Buradaki anlam , kavramın anlamıdır. Bu soruların kesin bir cevabı yoktur. Felsefenin üzerinde durduğu sorular açık uçlu ve Kesin cevabı bulunmayan sorulardır

9) Felsefi Soru Örnekleri nelerdir?

10) İlk felsefi soru ne olmuştur: "Evrenin ana maddesi/ özü/ arkhesi nedir?" sorusu olmuştur.

11)İlkçağ doğa filozofları bu soruya nasıl cevap vermişlerdir:

Bu soruya bir çok farklı cevap verilmiştir.Bunlar;

- **Anaximandros:** Arkhe apeirondur. Nicelik olarak sınırsız, nitelik olarak belirsizdir. Madde değildir, soyuttur. Apeirondan sıcak-soğuk çatışması çıkmıştır.
- **Anaximenes:** Arkhe havadır. Hava yoğunlaşma ve gevşemeyle varlıkları oluşturur.
- **Empedokles:** Arkhe hava, su, ateş ve topraktır. Sevgi ve nefret maddeleri hareket ettirir. Sevgi birleştirir, nefret ayırır.
- **Demokritos:** Arkhe atomdur. Atomlar birleşir, ayrışır. Doğum ve ölüm.
- **Lao Tse:** Her şey Tao'dan çıkar, Tao'ya döner. Var olmayanlar var olanları oluşturur.
- **Herakleitos:** Arkhe ateştir. Her şey karışına dönüşür. Logos akıldır. Aynı suda iki kere yıkanmaz. Toplum, her şeyin dış yönüne bakıp boş inançlar içinde yuvarlanıp gider.
- **Permanides:** Arkhe 1'dir. Boşluk içermez, hareketsizdir. Değişim yanılıdır. Yok olmak yoktur. Sadece var olanın bilgisi vardır.
-

12) Felsefi Düşüncenin Özellikleri;

- Rasyoneldir. (Akla dayanır.)
- Eleştirel ve sorgulayıcıdır, dogmatik değildir.
- Düzenli ve Sistemlidir. Flozof, kendine ait bir sistem inşa eder ve düşünceleri için bir açıklama modeli oluşturur. Bu model içerisindeki düşünceler birbiri ile aşamalı ve bağlantılıdır.
- Tutarlıdır. Düşünce basamaklarının birbirine zıt düşünceler içererek birbiriyle çelişmemesi yani uygun olması anlamındadır
- Özneldir.
- **Refleksiftir.** yani bilgiler üstüne bir bilgidir.
(Düşünce üzerine yeniden düşünmek anlamındadır.)
- Hem kendine hem de başka bilimlere karşı eleştirci ve kuşkucu bir tavır takınır. (Düşünce üzerine düşünme)• Yığılır,birikir. (**kümülatiftir.**) Yığılan (Kümülatif) bir bilgidir ama ilerleme yoktur. Evrenseldir.Felsefi sorunların bulunduğu çağı aşması ve herkes için geçerli olması durumudur.Soruları ve konuları bakımından evrensel,cevapları bakımından özneldir. • Sorular, cevaplardan daha önemlidir.

13- Felsefe ne işe yarar?

1. İnsanı bilinçlendirir.
2. Kendini tanır ve anlar.
3. Bilimin gelişmesine katkı sağlar.
4. İnancın biçimlenmesine yardımcı olur.
5. Barış, hoşgörü ve Demokrasinin gelişmesini sağlar.
6. İnsana sorgulama alışkanlığı kazandırır.
7. Farklı bakış açıları geliştirmeyi sağlar.

14) Felsefe ilk defa nerede ortaya çıkmıştır?

Felsefe M.Ö.5.yy da İyonya da bir yerleşim yeri olan Milet te ortaya çıkmıştır. Burası ilkçağda küçük şehir devletlerinden oluşan batı Anadolu bölgesidir.

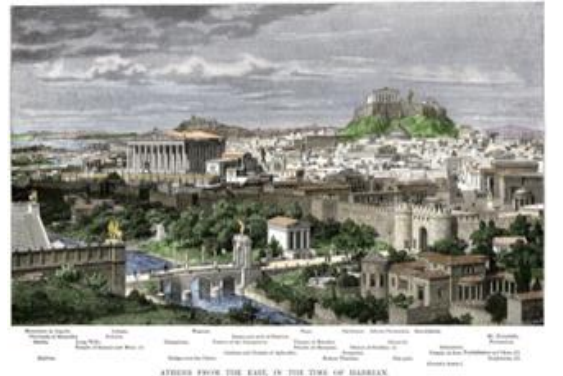
Ancak ilk uygarlıklarda felsefi düşünce, mitos, masal ve mistik öğelerle iç içe olmuştur.

Antik yunan ve Anadolu olarak haritada olan yer anlatılıyor... BURANIN ADI İLK ÇAĞDA İYONYA DENİLEN KÜÇÜK ŞEHİR DEVLETLERİNDEN OLUŞAN BATI ANADOLU BÖLGESİ

15) FELSEFENİN ANTİK YUNANDA ORTAYA ÇIKMA SEBEPLERİ NELERDİR?

- Merak ve öğrenme isteği
- Mitolojik açıklamaların insanlara yeterli gelmeyişi
- Ticaretin gelişmesi
- Toplumun refah seviyesinin yükselmesi
- Doğu ve batı kültürleri arasındaki etkileşim
- Akla verilen önemin artması

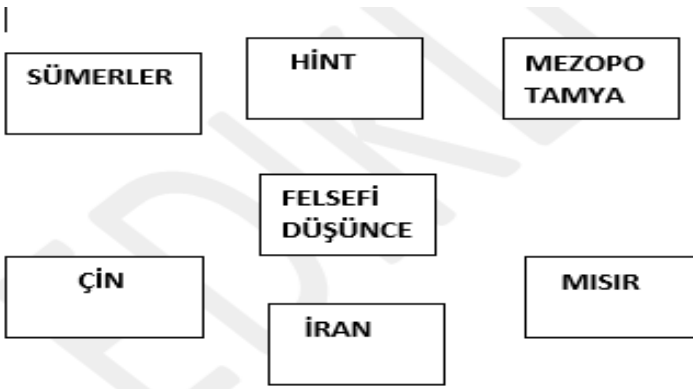

Antik Yunanistan, bugünkü Yunanistan toprakları ile Küçük Asya'da (Anadolu) yaşayan toplumların kurduğu devlet ve uygarlıkların, MÖ 756 (Arkaik dönem) ile MÖ 146 (Roma işgali) tarihleri arasında hüküm sürdükleri bölgenin adı.

ŞİMDİ 11. SINIF FELSEFESİ BAŞLIYOR.ÖZET BİR HATIRLATMA İLE BİLGİLERİMİZ TAZELENDİ.

16) Felsefenin oluşumuna ve gelişimine etki eden uygarlıklar hangileridir.

Felsefe birden bire ortaya çıkan bir etkinlik değildir. Oluşması ve gelişmesi belirli bir süreçte gerçekleşmiştir.MÖ 6.yüzyıla,5.yy arasında kalan dönemde aynı anda dünyanın bir çok yerinde başladığı kabul edilir.Yine de felsefenin sistematik olarak önce yunan da başladığı genel kabuldür.

- **Sümerlerde** İlk yazılı kaynaklar mevcuttur.

Matematik ve geometrinin temellerini atmışlardır. Tanrı ve yaratılış düşüncesi Sümer devletlerinde yer almaktadır.

Mezopotamya uygarlığının en ilginç toplumu..SÜMERLER

- **Eski Mısır felsefesi** Matematik, astronomi ve geometri alanlarında gelişmişlerdir. Çok Tanrıcılığa inanmışlardır. Ölümden sonra yaşama

inanmışlardır..

• **Hint felsefesi** Hint inançlarında kötülükten arınma esastır. İsteklerden arınmaya çilecilik demişlerdir. Hint felsefesi ruhsal ve gizemsel felsefedir. Budizm.

Bu dünyadaki yaşamın acı ve ızdırıp dolu olduğu düşüncesi Hint felsefesinin temellerini oluşturur.

• **Çin'de Taoizmin** egemen olduğu bir düşünce ve yaşam egemendir. Tao, evrenin özüdür. Çin felsefesinin belirgin özelliği günlük hayata dair pratik uygulamalar içermesidir (Tao:Yol anlamına geliyor.)

Gördüğünüz şekil yin-yang yani Taoizm dininin simgesi.

İran uygarlığının düşünceyle ve sanatla ilgili tüm yaratıları Zerdüş dini tarafından belirlenmiştir.

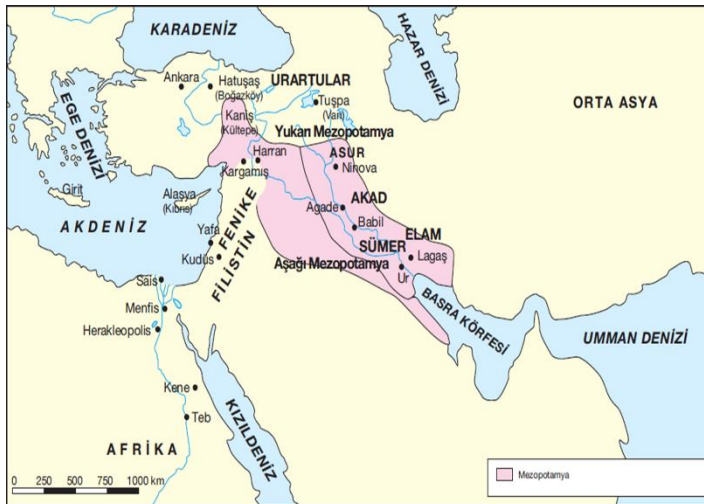
-Zerdüşlüğün kitabı Avesta,tanrısı da Ahura Mazda'dır.

Zerdüşlükte tapınmadan daha önemli olan insan dünyasını bir bütün olarak açıklamaya çalışan felsefi-ahlaki bakış açısıdır.

Zerdüştlerin ölüm kuleleri

• **Mezopotamya felsefesinde** Mezopotamya da Yazının bulunmasıyla birlikte daha doğru bilgilere ulaşılmıştır. Böylece evrensel kültüre katkılarını görüyoruz.

uygarlıkları görüyoruz..

Haritada Mezopotamya ve ortaya çıkan

19) Kaynaklarda neden felsefenin ortaya çıktığı yer olarak antik yunan adı verilen Anadolunun batı kıyıları kabul edilir?

Felsefe'nin, Antik Yunan'da ortaya çıkması tesadüf değildir. Çünkü Antik Yunan hem doğudan karadan gelen kervan ve ticaret yollarının sonunda bulunmaktaydı .Hem de deniz ticaretinin merkezi konumundaydı. Bu nedenle felsefe Batı Anadolu'nun zengin liman kentlerinde başlamıştı. Hem kara hem deniz ticareti ile birtakım mallar alarak ihtiyaçlarını karşılayan Antik Yunanlı, bunun yanında ticaret sayesinde yeni fikirler, buluşlar da edinmekteydi. Bazen de bu gün filozof dediğimiz kişiler Doğu'ya seyahat edip bu fikir ve buluşları yerinde öğrenmekteydi.

Bütün bunlar göstermektedir ki Doğu düşüncesi ile etkileşimde olan Antik Yunanlı, onlardan elde ettiği bilgi, buluş ve tekniklerin yardımıyla, dünyayı tanıma, bilme, eski fikirleri sorgulama ve yerlerine birliği, düzeni olan, akılcı bilgiler getirme konusunda elde ettikleri birikimi Doğu kültürlerine borçludur.

ANADOLUDA YAŞAMIŞ FİLOZOFLAR

THALES

Milet'te (Aydın/Didim) yaşamıştır. Bazı kaynaklara göre tarihin İLK FİLOZOFU ve BİLİM İNSANI olarak kabul edilir.

ANAKSİMANDROS

Thales gibi Milet'te (Aydın/Didim) yaşamıştır ve onun öğrencisi olarak kabul edilir.

Matematik, astronomi, haritacılık ve doğa gibi konularda da çalışmalar yapmıştır.

KSENOFANES (KİSEFONES) Kolophon'da (İzmir/Değirmendere) doğmuştur. İnsan ve toplumun kültürel yaşantısıyla ilgili düşünceler oluşturmuştur.

LUKİANOS (LUKİYANOS) Şamişat'ta (Adıyaman/Samsat) doğmuştur. Özellikle ahlakla ilgili eserler vermiştir. Güçlü bir retorikçidir (Söz ile ikna etme sanatı.). Dönemin özellikle de Kiniklerin düşüncelerini ve mitolojik inanışlarını eleştirmiştir.

ARİSTOTELES

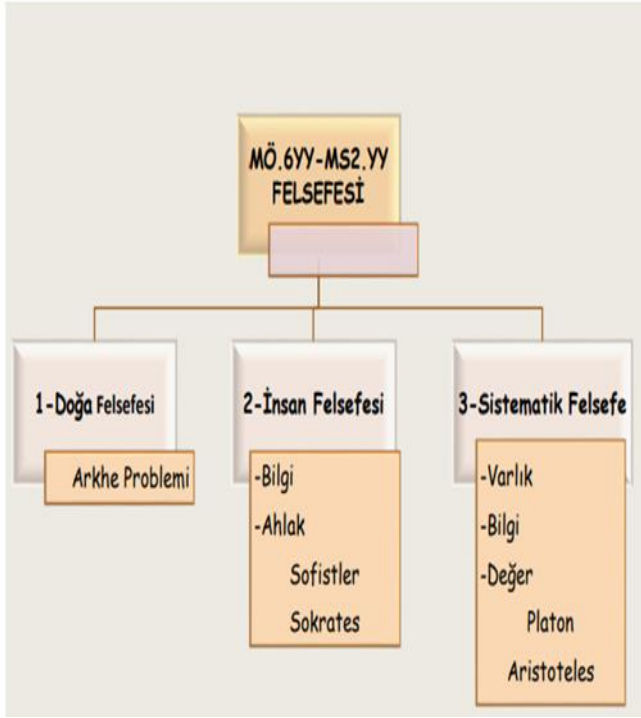
Felsefe tarihinin en önemli filozoflarından Aristoteles, yaşamının bir kısmını Assos'ta (Çanakkale/Ayvacık) geçirip burada felsefi çalışmalar yaptığı için Anadolu'da yaşayan filozoflar arasında sayılmıştır.

DİOGENES

Sinope'de (Sinop) doğmuştur. "Kinik" felsefi öğretisini savunan filozoftur.

Rıhtımda bir küfenin içinde yaşayan Diogenes, hayatta malın mülkün önemli olmadığını, insanın doğaya uygun yaşamasının gerektiğini ileri sürmüştür.

MÖ 6.YY- MS 2.YY FELSEFESİ

Felsefi düşünce, Antik Yunan'da sistematik bir hâle gelmiştir. Sümer, Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint ve İran medeniyetlerindeki cosmos(evren) ve erdem anlayışları; felsefi düşünce üzerinde oluşum ve gelişim açısından etkili olmuştur

MÖ 6.yy- MS 2.yy felsefesi üç bölüme ayrılır.

MÖ 6. yüzyıl felsefenin ortaya çıkışının belirginleştiği dönemdir. İlk dönem filozoflarının cevaplarını doğadan elde etme düşüncesi, onların doğa filozofları olarak bilinmesini sağlamıştır. Bu dönem felsefesinin ana problemi, varlığın ilk nedeninin ne olduğu düşüncesidir. Varlığı oluşturan ilk neden sorunu, aynı zamanda varlığın ilk maddesinin ne olduğu problemi olarak da gömüştür. Bu dönemde ana madde nedir sorusuna

bir çok filozof cevap aramış ve yaşadıkları bölgelerin özelliklerine göre fikir oluşturmuşlardır. Bunlar;

THALES	·SU
ANAKSİMENES	·HAVA
ANAKSİMANDROS	·APERİON
EMPEDOKLES	·SU - HAVA - ATEŞ - TOPRAK
HERAKLEİTOS	·ATEŞ
PARMENİDES	·BİR OLAN
DEMOKRİTOS	·ATOM

2-İNSAN FELSEFESİ:

SOFİSTLER: Sofistler şehir şehir dolaşıp para karşılığı dersler verirdi. Söz söyleme sanatı üzerine dersler verirdi. Sofistlere göre kesin bilgi yoktur. Sofistler pragmatisttir. Sokrates'e göre kesin olarak ahlak bilgisi vardır.

Sofistler iki konu üzerinde çok durmuşlardır.:

BİLGİ: Sofistlere göre bilginin kaynağı duyulardır. Duyusal veriler kişiden kişiye değişir yani bilgi rölatif (göreceli) tir. Kesin , genel geçer bir bilgi yoktur.

AHLAK: İyi ve kötünün kişiden kişiye değiştiğini söylerler. Onlara göre herkesin uymak zorunda olduğu ahlaki bir yasa, insanın bu göreceli algısından dolayı mümkün değildir.

Temsilcileri:

Gorgias:

Hiçbir şey yoktur.

Olsa da bilemeyiz.

Bilsek de aktaramayız

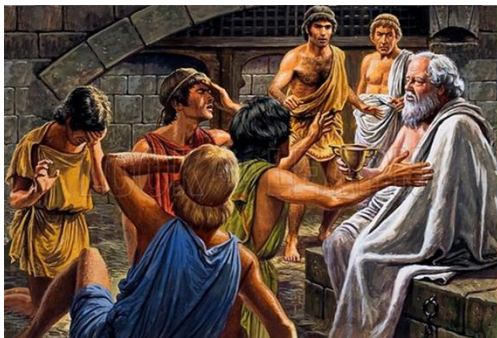

Nihilizm (Hiçcilik)

Protagoras (Mö 481-Mö 411): "İnsan her şeyin ölçüdür." Rölativizm (Görelilik)

Savunduğun fikirler uğruna ölebilirmisin? Ahlak, özgürlük, demokrasi, Değerler.....

İşte Avrupa tarihinin en önem verilen kişisi...**SOKRATES**.. Aynı zamanda sofistleri çok eleştirmiştir..

Bu filozofun hayatının en ilginç yönlerinden biri, hiçbir fikrini yazıya geçirmemiş oluşudur. herkesçe kabul edilmiş tanrılardan farklı tanrıları yücelttiği ve gençliği yoldan çıkardığı suçlamalarıyla ölmeye mahkum edilişinin tarihi i.ö. 399 olduğuna göre, modern düşüncenin ilk büyük öncüsü sayabileceğimiz sokrates'in zehir içerek yaşamdan ayrılışının üzerinden yaklaşık 2500 yıl geçmiş. Bilgi ve ahlak görüşleri şunlardır.

BİLGİ: Sokrates'e göre bilgi doğuştan gelir. Doğuştan gelen bu bilginin açığa çıkartılması gerekir. Bunun yoluda soru ve cevaplara dayanan "Diyalektik" yöntemdi.

Bu yöntem iki aşamadan oluşurdu:

1-İroni (Alay): Karşısındakine "hiç bir şey bilmediğini" söylüyor, karşısındakinin yanlışlarını bir bir açıklıyor onunla adeta alay ediyordu.

2-Maoitik (Düşünce doğurtma): İroni yöntemiyle karşısındakinin sağlam zannettiği bilgilerini sarstıktan sonra, soru-cevap tekniği ile konuşmaya devam ederek doğruları karşısındaki kişiye buldururdu.

AHLAK: Sokrates'in ahlak anlayışı bilgiyle ilgilidir. Bilgi ile erdem aynı şeydir. Doğru bilgi doğru eyleme götürür. Kötülük bilgisizlikten kaynaklanır. İnsan özünde iyidir. Ahlaki eylemin amacı mutluluk, kaynağı bilgidir.

SOKRATES SÖZLERİ

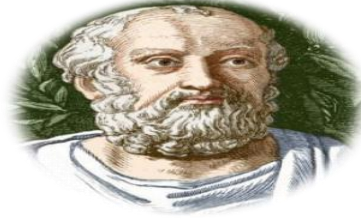
Ne pahasına olursa olsun, evlenin. Karınız iyi çıkarsa mutlu olursunuz, yok fena çıkarsa o zaman da filozof olursunuz.

"Ölüm, insanlara verilen nimetlerin en büyüğü olabilir."

Sorgulanmamış bir hayat, yaşanmaya değer değildir.

Gerçek bilgi hiçbir şey bilmediğini bilmektir.

3-SİSTEMATİK FELSEFE

PLATON (MÖ 427- MÖ 347)

Felsefe tarihinin ilk sistemli filozofudur. Siyasetten sanata, dinden eğitime bütün alanlarda kendi felsefesi içinde tutarlı ve bütünlükçü görüşler ortaya koyar. Platon'un gerçekliğe yönelik düşünceleri 'idealar kuramı' olarak ifade edilir. Tarihin en büyük okullarından biri olan AKADEMİA'nın (Academia) kurucudur.

VARLIK: Platon'a göre gerçek varlık, değişmeden kalabilen olmalıdır; değişmeden kalabilen varlıklar ise idealar (düşünce) dir. Platon'un varlık anlayışının temelinde »İDEALAR KURAMI« vardır.

BİLGİ: Platon'a göre ideaların bilgisi doğuştan zihinde bulunur. Platon bu bilgiler «episteme» der. Fenomenlere (görünenlere-duyusal evrene) yönelik bilgiler gerçek bilgi olarak kabul edilmez. Fenomenler insanda sadece «sanı ve tahmin» oluştururlar.

AHLAK: Platon'a göre ahlakın kaynağı mutluluktur ve mutluluğa, iyi ideasına ulaşmaya çalışmakla varılır.

SİYASET: Siyasetle ilgili görüşlerini "Devlet" adlı kitabında açıklar. Platon'a göre devletin doğuş nedeni insanın doğasından kaynaklanmaktadır. O cahil halk yığınlarının yönetimi olan demokrasi yerine «Ya krallar filozof olsun ya da filozoflar kral olsun» (filozof-kral) sözüyle. Bilge insanların yönetimi olan aristokrasiyi savunur.

SANAT: Ona göre duyusal dünyadaki bütün varlıklar birer kopyadır. Sanat da ideaların kopyası olan doğal varlıkların insan tarafından kopya edilmesidir. Platon'göre sanat taklitin taklididir.

ARİSTOTELES M.Ö 384-M.Ö 322)

VARLIK: Varlıkların görünüşleri sürekli değişir. Özleri korunur. Gerçek varlık maddenin özündedir. Maddeler birleşip formları oluşturur. Canlı varlıklar (bitki, hayvan - insan - Tanrı (salt akıl))

Ona göre bir şeyi varlığa getiren 4 neden vardır.

MADDİ NEDEN: Bir şeyin neden yapıldığını gösteren neden

FORMEL NEDEN: Bir şeyin biçimsel nedeni

FAİL NEDEN: Hareket ettirici, maddenin biçim kazanmasını sağlayan neden

EREKSEL NEDEN: Bir maddenin biçim kazanmasındaki amacını gösteren neden

BİLGİ: Ona göre duyularla elde edilen veriler akılda bulunan verilerle işlenerek bilgilerimizi oluşturur

AHLAK: Aristoteles'e göre erdemli olmak 2 uç arasında orta yolu (Altın orta) bulmaktır. Erdemlilik; eylemlerin aşırılığı ya da eksikliği nedeniyle bozulur. Kişi kendi iradesi ile orta yolu bulur.

SİYASET: Devleti toplumsal bir canlı olarak insana benzetir. Devlet insanın doğasına bağlı olarak ortaya çıkan organik bir varlıktır. Siyasetle ilgili görüşlerini POETİKA adlı eserinde belirtmiştir.

SANAT: Aristoteles'e göre sanatçı nesneleri olduğu gibi taklit edebilir ancak bu şekilde onların en güzeli yakalamaları mümkün değildir. Çünkü sanat olandan çok olabilir olanı (mükemmeli) yansıtmaktadır. O güzeli tanımlarken orantı ve düzen kavramlarını kullanır.

Sofistlerin özellikleri;

- Hitabet sanatına önem vermişlerdir.
- Bilgide kesinliğin olmadığını savunmuşlardır.
- Felsefeyi günlük yaşamın içine çekmişlerdir.
- Rölativizm ve Nihilizm akımları ortaya çıkmıştır.
- Rölativizm "**Görecelik**" = Bilgi algılayana, algılayanın içinde bulunduğu duruma göre değişir. "İnsan her şeyin ölçüsüdür" görüşü geçerlidir. Temsilcisi Protagoras'tır.
- Nihilizm "**Hiççilik**" = Hiçbir şeyin gerçek olmadığını dolayısıyla bilginin de olamayacağını savunan yaklaşımdır. Temsilcisi Gorgias'tır.

SÜREYYA EDİKLİ